

vázolt fel. [Modernre hangolt változata Katharine Anne Porter azonos című regénye.] Az utasok fősvények, rágalmozók, részegesek, zúrzavart keltők, kicsapongók, házasságtörők, kéjvágyók, szentségtelenek, mohók, falánkak, irigyek, különcök, gonoszkodók. A bolond tehát erkölcsileg felettebb kifogásolható, ám nagyon is emberi, egyáltalán nem beteges-kóros gyarlóságoknak, hibáknak, ferde szokásoknak, mindennapi bűnöknek a hordozója. Mint a hajó utasainak, magunkra kell(ene) ismernünk.

Neszlár Sándor

Megérkezni egy másik valóságba

Nigériában nem gondoltam a költöző madarakra, legalábbis úgy emlékszem, hogy nem, annyi minden történt egyszerre, összerosódnak az események. Pedig jó lett volna, ha eszembe jutnak, mégiscsak télen utaztam Afrikába. Gyerekkoromban sokat tűnődtem azon, mi hajtja őket évről évre, hogy elrepüljenek, szívesen utánuk mentem volna, főleg télen, a hidegből a melegbe, az tetszett volna. És akkor, amikor felnőttként pontosan ez történt velem, egy hetet tölthettem Nigéria fővárosában, Abujában, vagyis a télből elutaztam a nyárba, és megtapasztalhattam volna személyesen is, mit csinálnak ott kint a madaraink, egyszerűen megfeledkeztem róluk. Az utóbbi időben egyre türelmetlenebbül és rövidebben kezdtem elmesélni az abujai kirándulásom történetét, ezért fogtam neki megírni ezt a szöveget.

Hétfő

Hajnali 5-re állítom be az ébresztőt, de ahogy az utazás előtt lenni szokott, mielőtt megszólalna, már felébredek, pontosabban felriadok: „Úristen, nem szólt a telefon, biztosan elaludtam, és lekéstem a gépet!” Kinézek az ablakon, odakint vaksötét van, nyújtózom a telefonért, hogy megnézzem az időt, abban a pillanatban szólal meg. Az indulás előtti izgalom ideges feszültséggel keveredik. Leülök még egy kicsit az asztalhoz, és írok tizenöt percet, alibimondatok a noteszbe, de mégis megnyugtatnak.

A Deák téren az orrom előtt megy el a reptéri busz, pontosan úgy, ahogy korábban a metró. Ráadásul a hó is szállingózni kezd, behúzódom a busz megállóba a többi várakozó mellé. A buszon időnként letörlöm a bepárasodott ablaküveget, hogy kilássak, de csak a szürke, elmosódott, ébredező várost látni.

A repülőtéren sokan vannak, ennek ellenére minden sor gyorsan halad, hamar túljutok a szokásos ellenőrzéseken. Bent iszom egy kávé, és beveszem a malária-gyógyszert, az ásványvíz itt már 650 forint, kint a Sparban még csak 45 volt. Megke-resem, hogy honnan indul az isztambuli gép, már elég sokan ott vannak. Leülök egy padra, és becsukom a szemem néhány pillanatra. Várunk. Egy férfi tanácsstalanul néz körbe, intek neki, hogy mellettem van még egy hely. Rám mosolyog, ő az egyetlen színes bőrű közülünk.

9:20-kor kéne felszállnia a gépnek, de amire mindenki elhelyezkedik a fedélzeten, a kapitány bejelenti, hogy az időjárásra való tekintettel tíz percet várunk kell. – Esett öt centi hó? – fordul felém kérdőn a mellettem ülő középkorú nő, és a fejét csóválja. Nem válaszolok semmit, csak elnevetem magam. Aztán újabb tíz perc türelmet kérnek, majd nem tudják, mennyit, végül körülbelül egy órát. Bőven van időm az átszállásra, ezért sem izgat nagyon a dolog, az viszont aggaszt, hogy otthon hagytam a repüléshez használatos fül dugómat, landoláskor fájni szokott a fülem, abban bízom, hogy az evés és a folyamatos ásitás elég lesz.

Az isztambuli nemzetközi repülőtér hatalmas, nemrégén adták át, egyszerre impozáns és személytelen, kihaltak tűnik, pedig tele van utasokkal. 13:30 van, két órát siet az idő, a kijelzőn még csak annyit írtak ki, hogy mikor fogják megadni az abujai gép kapujának a számát.

Kényelmesen nézelődöm, mintha egy új városban lennék, időnként kétségbeesett utasok rohannak el mellettem. Iszom egy kávét, de ezzel is csupán húsz perc telik el. Később azon veszem észre magam, hogy ülök egy padon, és bámulok a semmibe, nézem az embereket, hogyan beszélnek egymással, milyen ruhákban vannak. Jólesik ez a semmittevés, egy kis lopott idő a szokásos rohanás helyett. Már csak egy banánt és két almát kell megennem, hogy megtudjam, a gépem a reptér másik végéről indul majd. Megpróbálok lassan menni, de így is odaérek tizenöt perc alatt, még van egy óráma a beszállásig.

Hajtogatok egy elefántot, majd felveszem videóra, ahogy az *Egy ács nevelt fiának lenni* című könyvemem utazik a mozgójárdán. „Egy ács menni Abuja... – gondolom, de egyből ki is javítom magam –, repülni inkább.” Kezdem elhinni, hogy perceken belül valóban fel fogok szállni egy Abujába tartó gépre, hogy tényleg velem történik ez az egész, az *Egy ács...*-ből fogok felolvasni nigériaiaknak, és nem egy érdekes, furcsa álomban vagyok.

Beállok a sorba, közben eszembe jut a fürdőszobai világítós földgömböm, amit az előző estéken sokáig tanulmányoztam, próbáltam megjegyezni az országokat, amelyek felett át fogok repülni: Görögország, Líbia, Niger.

Azt tervezem, hogy a repülőúton készülni fogok, naivul azt hiszem, elég lesz elolvasni néhány oldalt angolul a kortárs magyar irodalomról, a könyvkiadásról, és akkor nem izgulok majd annyira, hogy sok ember előtt kell angolul beszélnem, de csak eddig jutok: *political transition 1989*. Inkább elkezdem nézni a *Szárnyas fejdadás 2049*-et, ha jól tippelek, Líbia felett járhatunk.

Lassan elcsendesedik a gép, lekapcsolják a világítást, a legtöbben alszanak, van, aki kabátban és sapkában, van, aki egy rövid ujjúban, csak néhányan neszeznek, ahogy kimennek a mosdóba. Időnként belealszom a filmbe, de mindig kiderül, hogy nem kell sokat visszaporgetnem. Átrepülünk Niger felett is, már nincs sok hátra.

A zajhoz képest elég jól alszom, szerencsére a landolásnál se fáj nagyon a fülem. A szervezők megírták, hogy a reptérre majd kijönnek elélem. A gépről leszállva megállapítom, hogy ez a repülőtér is teljesen új, kifelé menet egyből kérik az oltási igazolványomat. [Az utazás Nigériába oltásokkal és vízumigényléssel kezdődik.] Hőkamerával is megnéznék, aztán beállok az útlevel-ellenőrzéshez, katonai egyenruhások egy formanyomtatványt osztogatnak, amit ki kell tölteni a belépéshez, izgulok, hogy el ne rontsam.

Amíg várom, hogy sorra kerüljek, a kísézőmmel kiszúrjuk egymást, mondjuk, nem túl nehéz. Annál nehezebb felismerni a bőröndjeimet, mert kis túlzással mindenkié ugyanolyan színű és méretű, mint az enyém. Nehezíti a dolgomat, hogy két kölcsönkoffert kell megtalálnom, amiknek a legfőbb ismertetőjük, hogy feketék, nehezek, és van rajtuk egy-egy mini, lélektanilag fontos sárgarézt lakat.

Az egyik viszonylag hamar előkerül, aztán semmi, rosszat sejtek, nem alaptalanul, mert amikor leállítják a futószalagot, kiderül, hogy a csomagok nagy része Isztambulban maradt. Hirtelen mindenki nagyon ideges lesz, mire feleszmélek, a kísézőm már rutinosan ott áll a pultnál, ahol fel kell íratni az elveszett bőröndöket. Elég nagy a tülekedés és a kiabálás. Addig én reménykedve újra körbejárom a szalagot, tele van gazdátlan csomagokkal, ám hiába vizsgálom meg mindegyiket, és nézem át az oldalra rakottakat is, az enyém sajnos nincs közöttük.

Kedd

Éjfél is elmúlik, mire kilépünk az abujai nemzetközi repülőtérrel, nincs időeltolódás, ugyanabban az időzónában vagyunk, mint Magyarország. Hűs fok van, nem mellbevágó, de azért meleg, mégiscsak a hóesésből indultam el otthonról. Elsétálunk a parkolóig, körülbelül ötven méter, akkor még sejtésem sincs arról, hogy ez a távolság lesz a leghosszabb, amit nem őrzött vagy elkerített területen teszek meg Nigériában.

Amióta kiléptem a kapun, próbálok rájönni, hogy mihez hasonlítható a levegő illata, ám képtelen vagyok beazonosítani, a fűszeres közhely, de mégis ez írja le a legjobban, mindenestre határozottan más, mint nálunk.

Abuja, ahol a szállásom lesz, ötven kilométerre van, útközben elmondják a tudnivalókat, mik a biztonsági előírások: a lényeg, hogy mindenhová kocsival megyünk, olyan nincs, hogy egyedül sétálgatok meg nézelődök a városban. Ahhoz képest, hogy éjszaka van, elég nagy a forgalom az autópályán. Időnként felbukkannak épületek a távolban, igyekszem minél több mindent befogadni, de csak az marad meg, hogy vaksötét van, de itt még a sötét is más.

Megérkezünk Abujába, a városban alig van közvilágítás, az autópályán több volt. Széles, hosszú, egyenes utakon megyünk. A szállás egy előkelőbb negyedben található, minden szép és rendezett, magas kerítésekkel, a tetejükön szögessdróttal, elvileg áram is van bennük.

Az ajtón belépve egy étkező-nappali fogad, ebből nyílik a hálószoba, a hűtő tele van étellel, ásványvízzel, csokival és keksszel. Kulcsra zárom az ajtót, leülök a bőrkanapéra, és akkor tényleg elhiszem, hogy megérkeztem, hogy tényleg Afrikában vagyok. Írok az otthoniaknak, és feltöltöm az elefántos videót az Instagramra.

Fáradt vagyok, de még egyáltalán nem álmos. Beülök a fürdőkádba, és folytatom magamra a meleg vizet. Jólesik, lassan kezdek elálmosodni is, amikor egyszer csak azt veszem észre, hogy valamilyen állat, talán egy gyík szaladt el a falon a hálószoba felé. Rövid tanakodás után úgy döntök, hogy inkább nem láttam semmit.

Fél 3, már régen aludnom kellene, de helyette elhúzom a beépített szekrény üveges ajtaját, és kipakolok a bőröndömből. Valahol azt olvastam, hogy új helyen sokkal éberebben alszik első alkalommal az ember, ez van belénk kódolva, ez szolgálja a túlélésünket évezredek óta. Éppen ezért számoljuk meg a sarkokat, vagyis

ellenőrizzük, hogy minden rendben van-e körülöttünk. Én egy széket szoktam az ajtó elé rakni, hogy nyugodtabban aludhassak, ezzel verve át az evolúciós kényszert. Most a fogast teszem az ajtó elé, de azért csak elkezdem megszámlolni a sarkokat is, elég sok van, remélem, egyet se hagytam ki.

Reggel 8 előtt egy-két perccel csörög a telefon, addigra már túl vagyok a reggeli készülődésen, ettem is, maláriagyógyszer bevéve, csak az írás marad el, pedig megfogadtam, hogy reggelente gyorsan lejegyzetelem a történéseket. Érdeklődnek, hogy aludtam. – Röviden! – felelem. Nevetünk. Néhány perc múlva jönnek értem.

Átbeszéljük a heti programot: ellátogatunk majd három iskolába, egy könyvesboltba, és lesz egy irodalmi est a magyar követségen. Azzal kezdik, hogy bizonyára olvastam a Külügy honlapján, mit írnak Nigériáról. – Olvastam – mondom, de azt nem teszem hozzá, hogy csak az elejét, mert annyiból is megértettem, nem ez a világ legbiztonságosabb helye. Aztán megpróbáljuk kitalálni, mi legyen a hiányzó könyvekkel, amik a másik bőrdömbben maradtak, mert azt terveztük, hogy minden iskolába viszünk egy-egy könyvcsomagot, magyar szerzők angolra fordított műveit. Abban maradunk, hogy a meglévőket szétszétjük, mindenki kap egy kisebb, jelképes csomagot, és ha majd megérkezik a többi, azokat utólag eljuttatják nekik. A könyvek után az irodalmi életre terelődik a szó, igyekszem röviden felvázolni, hogy hol helyezkedik el a koordináta-rendszerben az Írószövetség, a JAK, a Szépirók, a FISZ, vagyis honnan indultak, és most mi a szerepük.

Fél 10-kor indulunk a Doveland International Schoolba, ahová a nagykövet is velünk tart. *Sajnos elkövettem azt a hibát, hogy nem vettem fel egy hosszú ujjút, amikor beültem a légkondicionált autóba.* Nézem a várost, japánok tervezték és németek építették a nyolcvanas években, elsőre az lep meg, hogy mennyi ember van az utcán, még a forgalmasabb utak mentén is. Taxira, fuvarra várnak, vagy árulnak valamit, vagy egyszerűen csak gyalog mennek valahová, busz az elég ritkán jár, és nem igazán megbízható a menetrendje.

Készítek néhány fotót, közben telefonál a helyi szervező, egy költőné, Salamatu Sule [a nevét sz-szel kell ejteni], kérdezi, hogy hol járunk, mert a gyerekek már nagyon várnak minket, átküld egy fotót is, iskolai egyenruhás diákok ülnek törökülésben, lehetnek vagy százan. A felolvasások előtti izgalom, a szokásos bizsergető, inkább inspiráló érzés egyik pillanatról a másikra pánikszerű idegességbe csap át, de már nem lehet visszafordulni, azt sokkal hamarabb kellett volna. A városról mesélnek, de én csak azt jegyzem meg, hogy az abujai nemzeti stadionban egyszer nagyon kikapott a válogatott, és azóta babonából nem játszik ott a focicsapat.

Megérkezünk: magas kerítés, szögesdrót; megállunk a kapu előtt, kijön egy fegyveres őr, kinyitja a csomagtartót, körbejárja az autót, és egy tükörrel átvizsgálja az alját. Pontosan úgy, mint a filmekben, de a valóságban eléggé ijesztő, hogy erre van szükség. Mindent rendben talál, csak ezután emelik fel a sorompót és nyitják ki a kaput előttünk.

Behajtunk a főbejáratához, a lépcsőn fotó a tanárokkal és az igazgatónővel, aztán belépünk a hatalmas terembe. A gyerekek felállnak, a küldött fotó csalóka volt, kétszer annyian vannak, megállunk előttük, és az iskola zenekara játszani kezdi a nigériai himnuszt, a szövegét a színpad fölötti kivetítőn lehet olvasni. Voltam már néhány iskolai felolvasáson, himnusz eddig még sohasem volt. Elénekeljük az iskola

indulóját is, majd az igazgatónő köszönt minket. A nagykövet átadja neki az ajándécsomagot, közben a kivetítőn megjelenik a fényképem, az, amelyiken keresztbe fonom a karomat [Valuska Gábor felvétele], *Welcome Sandor at Doveland!*, Salamatu bemutat a gyerekeknek, majd a kezembe nyomja a mikrofont, és akkor ott állok kétszáz gyerek előtt Abujában, akik úgy néznek rám, mintha én lennék a világ összes híres írója egy személyben.

Az első mondatoknál még remeg a hangom, de aztán belelendülök, arról próbálok beszélni nekik, mennyire felemelő érzés a saját bőrömmön tapasztalni az irodalom hatását és erejét. Meg arról is, hogy tíz évvel korábban elkezdtem mondatokat írni a futásról, egy kis európai országban, egy olyan nyelven, amit tizenegynéhány millióan beszélnek [Nigéria lakossága jelenleg kétszázmillió], és ezek a mondatok most több ezer kilométerrel arrébb repítettek, hogy a hőesésből elindulva a napsütötte Afrikában találjam magam. *Jó lett volna a költöző madarakra emlékezni, és azt is elmondani nekik, hogy amikor annyi idős lehettem, mint ők, sokat gondoltam Afrikára!*

Utána Salamatuval kezdjük a felolvasást az *Egy ács...* elejéről, én magyarul, ő pedig angolul. Tíz mondatonként haladunk, figyelnek, ezt mindig lehet érezni felolvasás közben, és amíg Salamatu olvassa a fordítást, végképp megnyugszom. Fűrkésem az arcokat, működnek a mondatok, időnként megállunk, kérdezzem őket az olvasásról, az irodalomról, írásról.

Később úgy folytatjuk, hogy egy mondat után egyből jön a fordítás, így jutunk el a negyvenkettedik mondatig, a végén megkérdezem tőlük, ki szeret futni, mennyi volt a legtöbb, amit futottak. Aztán elővesszük a Papírszínházat, ez egy olyan mesélési technika, hogy a történeteket nagy kartonlapokra nyomtatják, a nézők csak az illusztrációkat látják, a szöveg a lapok hátulján van. A mesét egy fakeretbe helyezzük, és onnan húzzuk ki oldalra, lapról lapra, ettől lesz színházszerű a hatás. A színpadra felraknak egy kis asztalt a keretnek, a gyerekek pedig közelebb jönnek kicsit, ez a gyakorlatban úgy néz ki, hogy az igazgatónő felállítja az első sort, előrelépteti őket két lépést, majd leülnek, így megy végig a legutolsó sorig. *A három kismalac* című mesét olvasom nekik angolul, majd a nagykövet *A kis kakas gyémánt félkrajcárját*, azt a részt nagyon szeretik, amikor a darazsak kergetik a török császárt.

A mesélés után még jönnek a kérdések: Mit csináljon az, aki író szeretne lenni? Kiskoromban álmodtam-e arról, hogy író leszek? Az, hogy szerkesztőként is dolgozom, segít-e az írásban? Jó kérdések, nem mindig könnyű rájuk felelni. Az igazgatónő a válaszaimat összefoglalja, kiemelve a tanulságokat.

A program egy közös fényképpel zárul fent a színpadon, alig férünk el. A beállítás is olyan katonásan zajlik, mint az előbb, sorról sorra. Amíg az igazgatónő és a fotós instrukcióit követjük, igyekszem úgy tenni, mintha nem venném észre, ahogy a gyerekek titokban méregetnek, az egyik óvatosan megérinti a karomat. Utólag kiderül, az is könnyen elképzelhető, hogy a jövő meghatározó nigériai értelmiségijeivel, üzletembereivel, politikusaival fotózkodtunk.

Körbevezetnek az iskola épületében, minden színes és barátságos. A gimnáziumi rész igazgatója azzal fogad minket, hogy több diákjuk is gondolkozik azon, hogy Debrecenbe kéne menni, pulykakakast kéne venni jelentkezik majd továbbtanulni. Amikor megemlítem, hogy a szüleim a debreceni orvosi egyetemen végeztek, az mindenkinek tetszik. Kapunk ajándékbögrét és prospektusokat az iskoláról, írunk

az évkönyvbe, egy utolsó közös fotó, és vége a látogatásnak. Salamatu odasúgja nekem: – Mindig bögrét adnak, hiába mondom nekik, hogy nem kell, van már belőle otthon vagy hat.

Vissza a szállásra, mindenki elégedett, nem számítottak ilyen jó fogadtatásra. Tompán bámulok ki az ablakon, hulla vagyok, de ez a jóleső fáradság, ami futóverseny után is szokott lenni, amikor azt érzi az ember, hogy kihozta magából a maximumot.

13 óra utána ebédelni indulunk. Az étterem egy kisebb bevásárlóközpont parkolója mellett van, természetesen ez is elkerített és őrzött terület. Suyát eszünk, nyársra tűzött húst laposra sütve, van belőle csirkés, marhahúsos és halas változat. Az oktatásra terelődik a szó, nem győzik hangsúlyozni, hogy ahol ma voltam, az egy magániskola, az állami iskolák egészen más körülmények között működnek. A suya finom, a kíváncsiság kedvéért megkóstolom a helyi sört [Star] is, ízlik.

Visszavisznek a szállásomra, kitesznek a kapu előtt, megteszem az első néhány lépésemet a nyílt utcán, de már ismét bent vagyok a zárt területen. Ledőlök egy kicsit, megírom az otthoniaknak a történéseket, az Instagramra se mulasztom el feltölteni a fotókat. Este 10 körül jönnek értem, megyünk vissza a reptérre a bőröndért.

Kezdek belerázódni a dolgokba, már automatikusan hozok magamnak vizet, plusz egy felsőt is. Útközben elmesélem, hogy mi volt az iskolában, közben egyre több mindent veszek észre az autópálya mellett: benzinkutakat, bevásárlóközpontot, egy hatalmas, stadionnyi templomot. *Menni bele a sötétbe, látni a csillagokat.*

A terminálba belépve ellenőriznek minket, kipakoltatják a zsebeinket, átvilágítják, utána motozás, majd lifttel felmegyünk az emeletre, forgolódnak ide-oda a folyosókon, aztán a mosdó mellett a megfelelő ajtót kinyitva ott is vagyunk a poggyászkiaadó futószalag mellett. Egy-két tegnapi utassal felismerjük egymást, köszönünk, és méltatlankodunk kicsit, de alapvetően bizakodó a hangulat. Várunk. Lassan mindenki felveszi a szerinte legalkalmasabb pozíciót, én közvetlenül odaállok, ahol majd felbukkannak a poggyászok a mélyből. Tudatosítom magamban, hogy fekete bőröndöt keresek, a felső fogantyúba ragasztott azonosítóval, kis, sárgaréz lakattal.

Akadozva érkeznek a kofferek, aztán sokáig ugyanazok keringenek körbe-körbe, csak néhány emberé jött meg, az enyém egyelőre sehol.

Végül ismét anélkül áll le a szalag, hogy a bőröndöm rajta lenne, egy japán vonású nővel családostan tárjuk szét a karunkat, ezzel a géppel sem érkezett meg a bagázsunk, a batyunk, a bornyunk, a cókókunk, a cuccunk, a csomagunk, a holmink, a málhánk, a motyóink, a pakkunk, az útikésztségünk, az útitászkánk. [Van még rá szó?] Arra jutunk, hogy annyi lehet a korábbi elmaradás, hogy nem tudják utolérni magukat, így folyamatosan termelik a hiányt. *Folyamatosan termelni a hiányt.*

Szerda

Ismét fél 3 van, mire ágyba kerülök, teljesen felborult a biológiai óráim. Felületesen és kis szakaszokban alszom. A mellettem lévő autópálya hangos, éjszaka is sűrű a forgalom, és időnként besüvít a szél a nem tökéletesen záródó ablakréseken. Gyakran felriadok: kimegyek a vécére, iszom, forgolódom, olvasok, nézem az órát.

Reggeli 8-kor akarával kínálnak, babból készült, olajban kisütött golyócskák, ízlik, de a csípős fűszerbe nem mártogatom bele. Utána átbeszéljük a mai menet-

rendet. Abban maradunk, hogy ma korábban indulunk, szerencsére a Famaks British School sokkal közelebb van, mint a Doveland.

A nagykövet autójával megyünk, így egy mozgó, mini Magyarország ablakai mögül nézhetem a délelőtti Abuját, ugyanaz a nyüzsgés, mint előző nap. Hamar megérkezünk, itt is magas kerítés és örök fogadnak, és akkor beugrik, hogy mindez mire emlékeztet: az újhelyi börtönre.

Ezúttal bőven van időnk a kezdésig, a diákok éppen központi szintfelmérőt írnak. Bekísérnek az igazgatóhoz, nagydarab, szemüveges férfi. Próbálunk beszélgetni, ám inkább feszélyezett udvariaskodás az egész, nem jellemző, hogy egy európai író nagykövet látogat el hozzájuk. Az igazgató a nevünkre kíváncsi, diktálni kezdjük, de egyszerűbb, ha névjegyet cserélünk.

Azután körbevezetnek minket az épületben. A tantermek jól felszereltek, az óvodától a gimnáziumig járnak ide a gyerekek. Mindent megmutatnak, semmi sem maradhat ki. Az aulában már kezdenek összegyűlni a diákok, gyorsan megszámolom őket, ha megtelik az egész, akkor körülbelül százötvenen leszünk. Salamatu itt is mindent előkészített, a kis asztal, a mikrofonok a helyükön. A színpadról kell csak oldalra húzni a feldíszített fenyőfákat, nem baj, ezzel is telik az idő. Hiába tudom előre, hogy mire számíthatok, mégis izgulok.

A forgatókönyv a szokásos: himnusz, ima, bemutatás, néhány szó magamról, párhuzamos felolvasás az *Egy ács...*-ből, utána a nigériai írószövetség előző elnöke, Denja Abdullahi olvassa fel, pontosabban adja elő az egyik meséjét. Ezután Papírszínház, *A kis kakas...*, én húzom a lapokat, a nagykövet olvassa angolul. Majd jönnek a kérdések: – Hogyan lehet könnyek nélkül sírni? – kérdezi például egy kislány, utalva erre a mondatra a könyvből:

XXXVIII. Sírás nélküli sírás lenni.

– Hogyan találsz ki egy történetet? Mi volt a legizgalmasabb írói élményed? – Most se könnyű válaszolni, annál jobb konstatálni, hogy itt is működnek a mondatok, azaz már két helyen, ami többet jelent, vagyis *mindenholt*. Ilyen gondolatok cikáznak a fejemben, miközben záróköszöntőt mond az igazgató, a nagykövet, egy tanárnő, az iskolafenntartó, legvégül a nagykövettel kapunk egy bekeretezett oklevelet a Nigériában végzett irodalomnépszerűsítő munkánkért. [Mondom én, hogy a két iskola az már az egész ország!] A fotózás itt sem maradhat el, külön-külön az osztálytitkárokkal, mindez természetesen szigorú forgatókönyv szerint, mindenkinek meghatározott helye van, nem lehet csak úgy összevissza állni, ahogy a kedvünk tartja.

Ahogy megyünk visszafelé, még mindig az az érzésem a városról, hogy megjegyezhetetlenül kusza, pedig minden nyílegyenesen kimért és precíz. A Hilton szálló kiemelkedik a többi épület közül, jó viszonyítási pont, az utcán rengeteg az ember, számomra megfejthetetlen logika alapján alakulnak ki kisebb gócpontok és csoportosulások. Úgy tűnik, mintha egyszerre rohannának és lennének kényelmesen ráérősek. Az utak mentén a gyümölcstől kezdve a ruháig mindent lehet kapni. Azt mondják, ha valahol sok ember verődik össze, hamar megjelennek az árusok is.

Elmegyünk az elnöki rezidencia mellett, a sofőr szól, hogy azt inkább ne fotózzam, nem szeretik. A nagykövet mesél egy kicsit a beiktatási ceremóniájáról.

Az egyik piros lámpánál könyveket árulnak a kocsik között, gondolkozás nélkül lefényképezem őket, ez érthető módon nem tetszik nekik, ordibálni kezdenek és az autó kilincsét rángatni, én meg úgy megszeppenek, mint egy gyerek. Pedig csak egy idióta vagyok, én sem örülnék neki, ha kérdés nélkül fotóznának. A sofőr előrébb gurul, és ezzel a dolog el is van intézve. – Balra meg ott a nigériai Nemzeti Mecset!

Elhaladunk egy titokzatos, fehérre festett villa mellett, pontosan senki sem tudja, hogy ki használja, a kertjét folyamatosan gondozzák, ez az egyetlen régi épület, amit Abujában látok. Egyszerű, mégis elegáns, azért is jegyzem meg, mert itt kell majd balra fordulnunk, vissza a szállásomhoz.

Újra a szobámban, fáradt vagyok, de mielőtt kicsit ledőlnek, azért még felrakom az Instagramra a bekeretezett oklevelet. Vacsorára a szervezőkhöz vagyok hivatalos, ez azt jelenti, hogy majd eljönnek értem kocsival, és átvisznek a gyalog nem túl messzire található lakásukhoz. Mégsem ennyi az út, mert előtte elmegyünk egy kis piacra gyümölcsöt és sört venni.

Kiszállunk az autóból, először vagyok nem zárt és fegyverekkel őrzött területen. Annyiszor és annyian mondták már itt nekem, hogy így a biztonság, meg úgy a biztonság, hogy csak óvatosan indulok el, mintha tojásokon lépkednék. A piac egy kisebb éjjel-nappali bolt körül tíz árust jelent. Az összes standon szépen és gusztusosan vannak elhelyezve a zöldségek és a gyümölcsök. Próbálnak megnyugtatni, biztatnak, hogy bátran alkudozzak, fotózzak, itt megszokták a fehéreket. A helyi pénz a naira, egy az egyben lehet számolni a forinttal. Egy inycsiklandozóan előkészített ananász, dinnye, papaya gyümölcstál 500 naira. Egy kiló alma 800 naira, veszünk sört is, kis dobozost, 170 naira.

Mielőtt visszaülünk a kocsiba, egy nagy fán madarakat kezdek fotózni. *Erre is csak utólag emlékszem, miután átnéztem a fényképeket, pedig még videót is csináltam, ahogy énekelnek és csiripelnek. Szóval ott voltam Afrikában, láttam is madarakat, de ahelyett, hogy a költöző madarainkra gondoltam volna, ész nélkül fotóztam! Ennyit a gyerekkori álmokról...*

Vacsora után átadok nekik egy dedikált példányt az *Egy ács...*-ből, mindenkinek szoktam választani egy mondatot, pontosabban az utolsó három szavát. Egyikük a sajtóját kezdi keresni, amikor átülünk a kanapéra; érdekes látni, ahogy a szemem láttára olvassák a könyvemet.

A kínált pálinkától és sörtől kellemesen elszibbadok, kérdezzem őket, milyenek itt a hétköznapiak, mennyire lehet megszokni a bezártságot. Tanulok egy újabb szót is: *intézményemleg*, vagyis illik úgy átadni a helyünket, hogy mindig legyenek a helyi viszonyokat már ismerő, tapasztaltabb munkatársak. A Fiatal Írók Szövetsége jut eszembe, hogy ez nekünk talán sikerült, mondom is nekik, hogy még fél évig, negyvenéves koromig lehetek a tagja, addig fiatal írónak számítok.

Rám írnak messengeren, hogy majd 22:15 körül jönnek értem, hamarosan kezdődik a bőröndprojekt második felvonása. Indulás előtt gyorsan megmosnak nekem egy almát, mosogatószerrel (!), mintha tányér vagy bögre lenne. Nagyon furcsa látvány! Elmosogatott almát még nem ettem.

Víz, pulcsi bekészítve, indulhatunk ki a reptérre. Annyit már sikerült megjegyezni, hogy miután elhagyjuk a kacsaringós utcákat, egy szélesebb úton kell jobbra, felfelé kanyarodnunk, onnan nem sokkal később megint jobbra, egy még szélesebb útra, és egyszer majd valamikor felhajtunk a repülőtérre vezető autópályára.

Belefutunk egy útellenőrzésbe, fegyveres katona állítja meg az autónkat, bevilágít az ablakon, aztán int, hogy mehetünk tovább. Állítólag nem mindig könnyű eldönteni, igazi vagy pszeudokatonával van-e az embernek dolga.

Ezután már nyugodt az út a repülőtérig. Elhaladunk a templom-stadion mellett, megkérdezem a sofórt, hogy hányan férnek el benne, húszezren, és hétvégente *meg is telik*. A parkolóban várjuk ki, hogy leszálljon a gép, bőven van időnk. Örülök, hogy nem kell a négy fal között lennem.

Megérkezik a repülőgép, lassan mi is bemegyünk, minden a szokott módon történik: átvilágítás, motozás, lift, első ellenőrzőpont. A másodiknál viszont elakadunk, nem engednek tovább, így a csomagkiadóhoz se jutunk be. – Kedves utasaink, kérjük, hogy itt, a vonal túloldalán váraкоzzanak, ne tartsák fel az érkező utasokat. Önöket csak akkor fogjuk tudni beengedni, ha ők már távoztak. – Mindenki türelmesen várakozik a vonalon túl ott áll közvetlenül a fotocellás ajtó előtt, és minden egyes alkalommal megpróbál bejutni, amikor kinyílik. A biztonságiak intézkednek, amire többnyire ordibálás, veszekedés a válasz, de ez itt, úgy tűnik, megszokott, mert néhány perc múlva mindenki megnyugszik. A türelmetlenebbeket igyekeznek folyamatosan a vonal túloldalára tolni, kisebb-nagyobb sikerrel.

Csütörtök

Ha nem lennék érintett, és nem kéne éjjél után is a reptéren lennem, *a vonalon túl*, nagyvonalúan egy performance-nak nevezhetném a helyzetet, ami egy szűk, reptéri kordonszalaggal elkerített négyzet alakú téren játszódik, körülbelül ötven elcsigázott utas és három egyenruhás főszereléssel.

A helyzet viszonylag nyugodt, csak időnként *üvöltések* emelik fel a hangjuk a várakozók. Aztán felbukkan három elegánsan öltözött férfi, ők is megpróbálnak bejutni a *hagyományos* módon, látszólag sikertelenül, ám valamilyen bennfentesebb kapcsolattal rendelkezhetnek, mert néhány perc múlva, amikor kitarul a fotocellás ajtó, már bent látni őket. Ez, mondhatni, olaj a tűzre, a hangulat a tetőfokára hág, a szituáció kezd tarthatatlanná válni, erre már megjelenik a biztonsági főnök is, aki határozottabban ordítja le mindenkinek a fejét.

A helyzetet végül a Turkish Airlines alkalmazottja oldja meg, aki kezében egy listával megáll az emberek előtt, és az utasok nevét kezdi hangosan felolvasni. Akié elhangzik, és a poggyászszáma is stimmel, azt a bal oldali, piros szalagon túli területre állítják. Két-három méterrel kerülnek csupán arrébb, de ott lenni szemmel láthatólag megnyugtató a kedélyeket. Eleinte nagyon szigorúan engedik oda az embereket, a *határátlépést* a biztonsági főnök felügyeli, csak az juthat át, akire rábólint a listás fiatalember. Az ajtó után most mindenki köré tömörül, idegesen kérdezzetik egymástól, hogy kaptak-e értesítést e-mailben vagy telefonon a légitársaságtól, én nem kaptam, ám a kísérom szerint ez semmit sem jelent. Ezzel a névsorolvasással eltelik bő egy óra, a nevem ugyan nincs a listán, de mi is odasétálunk a kiválasztottak közé.

Végül a mosdó melletti ajtó előtt felsorakozunk, libasorban, már mindenki nyugodt, vagy csak belefáradt az idegeskedésbe, kicsit énekelnek és táncolnak is. Körülbelül tizenöt-húsz perc még, és elkezdene beengedni minket, mi a sor végén ballagunk a többiek után.

Végre bent. Körbe vesszük a futószalagot, elkezdenek jönni szépen sorban a *mások* bőröndjei, a *mások* fekete bőröndjei. Hullafáradt vagyok, de azt azért elég hamar felfogom, hogy hiába megyek körbe újra, negyedszerre is, az enyém nincs a csomagok között. Eddig egyáltalán nem hiányzott a neszesszerem, most viszont már mindennél jobban akarom! Kifelé összefutunk a tegnapi japán arcú nővel, akitől megtudjuk, hogy az emeleten, a Turkish standjánál, kártérítést fizetnek, sóhajtok egyet, és felmegyünk az emeletre.

Kitöltöm a papírokat, lemásolják az útlevelem és a csomagazonosítót, egyből fizetnek készpénzben. Minden flottul és *gyorsan* megy, egy óra alatt végzünk is, a kísérőm közben megszerezte az egyik reptéri alkalmazott telefonszámát, majd őt fogja hívni, hogy megtudjuk a legfrissebb infókat.

3 óra van, mire visszaérek a szállásra, lefekvés előtt még lezuhanyozom, újból találkozom egy gyíkkal, ez most kisebb. Érzem a torkom, és egyre gyakrabban kell orrot fújnom. Egyszer melegem van, egyszer meg fázom. Kimerültem. Rosszul alszom, azon idegeskedem, hogy nem lesz hangom reggelre.

Nem sokkal 8 óra előtt ébredek, gyorsan összekapom magam, a torkom viszonylag rendben van. Ma az Amerikai Iskolában kezdünk, ide nem jön se Salamatu, se a nagykövet, csak papírszínházazás lesz. Az iskola könyvtárosa elég sűrű programot állított össze: délelőtt három csoportban fogunk mesélni, azután átmegyünk egy állami iskolába, majd ebéd, és még négy csoport vár ránk.

A bejutás itt a legkörülményesebb, a hátizsákomat szigorúbban ellenőrzik, mint a reptéren. A campus az előző két magániskoláéhoz képest otthonosabb, kuckósabb. Ide a legtehetősebb helyiek, üzletemberek, diplomaták gyerekei járnak. Az a forгатókönyv, hogy először én adok elő egy Papírszínház-mesét, aztán megkérem a helyi pedagógust, hogy ő is olvasson fel egyet a korosztálynak megfelelően, vannak óvodások és kisiskolások is. Érdekes nézni, mennyire másképpen mesélnek, előjönnek a fakeret mellé, és pluszban el is mutogatják a történeteket.

Közben jönnek a hírek, hogy fent északon újabb mézszárlások voltak, ez egy random hír lenne számomra az ~~indexen~~ interneten, amit talán el se olvasnék, de most sokkal jobban az elevenembe vág. Az állami iskolába jön velünk (vagy mi vele?) egy amerikai gyerekkönyvíró, Bruce Hale, aki, az Amerikai Iskola vendége, már egy hete itt van Abujában, és mindennap bejár a csoportokba. Öten szállunk be a furgonba: a könyvtáros, egy tanítónő, a kísérőm, Bruce és én, bezárul az ajtó, majd elindulunk egy másik valóságba. *Elindulni egy másik valóságba.*

Csupán néhány száz métert kell megtennünk, de annyira rossz az út, hogy csak lépésben lehet haladni. Letaglózóan durva a kontraszt az amerikai campus és a kinti állapotok között. Pedig mindössze egy kátyús földúton megyünk, körülöttünk házak, utcák, néha felbukkanó emberek, de mégis...

Kerítés, szögesdrót, örök, behajtnak az iskola udvarára. [Feladat: megpróbálni ügyesen lefesteríteni egy kopár iskolaudvart, aminek a közepén egy szem vízcsap árvalkodik, sehol egy fa, fű vagy növények.] Az igazgatónő ünnepélyesen fogad minket, díszes, piros ruhában van. Az iskola lényegében két egymással szemközti hosszúkás épületből áll, közte gyér növényzet, tíz-tizenkét tanterem lehet itt.

Bekísérnek az első osztályterembe, legszívesebben azzal a lendülettel ki is fordulnék. Voltam már néhány iskolában felolvasni, voltak köztük *szerényebb* fel-

szereltségűek is, de ez semmihez sem hasonlítható, vagyis nyilván hasonlítható, viszont ettől még éppen olyan sokkoló marad a dolog, hogy léteznek gyerekek, vagyis létezhetnek gyerekek, akiknek ilyen körülmények között kell tanulniuk. *Persze elméletben tisztában van ezzel az ember, hogy millióknak kell méltatlan körülmények között élniük, de mindezt látni és tapasztalni a gyakorlatban, azért egészen más érzés!*

Elkezdem nekik angolul mesélni *A kis kakas...*-t, mindent beleadok, hogy a lehető legjobban sikerüljön, és szerencsére működik. Mert miért ne működne?! Egyre közelebb jönnek hozzám, figyelnek, időnként felszisszennek, nevetnek. Leírhatatlan energia jön át, először érzem azt igazán, hogy tényleg volt értelme elutaznom ide, hogy ennek van csak igazán tétje. A végén tapsolnak, torokszorító érzés.

A következő osztályba velünk tart az igazgatónő, aki, miután bemutat minket, felhívja a tanulók figyelmét, hogy rendesen viselkedjenek, mert ugye nem szeretnék, hogy miattuk ne jöjjenek majd legközelebb ezek a *kedves vendégek*. Elhangzik a *Hands!* kérés is, amire egyszerre fonják karba a kezüket a gyerekek. Először azt hiszem, rosszul hallok, de sajnos nem. Síri csöndben húzom előre az egyik padot a fakeretnek, miközben a tanári asztalon meglátok egy favesszőt... Sóhaj, nagy levegő, kezdem itt is *A kis kakas...*-t, mindent bevetek, de az igazgatónő feszélyezi őket.

Még egy osztály van hátra, amíg átsétálunk oda, udvariasan próbálom jelezni az igazgatónőnek, hogy pont az a lényeg, hogy legyen interakció, egy kis hangoskodás, alapzaj belefér. Hiába. Összerakom itt is a Papírszínházat, viszont megkérem az amerikai tanárnőt, meséljen inkább ő helyettem. Oldalra húzódok, az osztályt figyelem, a helyi tanítónőt, egy fiatal, vékony lányt, a hátán kisbaba. Tetszik nekik, és ez a lényeg!

Kivonul az igazgatónő, amíg visszapakolok, odajön a tanítónő, és megköszöni az élményt. – Isten áldja magukat! – így búcsúzik.

Lassan indulunk vissza, Bruce még az igazgatónővel jópofizik, és egy szelfit kér tőle, mert nagyon szereti a szép nőket, felhúzom a szemöldökömet. Mielőtt beszállnék a furgonba, lopva lefotózom az iskolaudvart, szeretném megörökíteni a pillanatot, nehogy az emlékezet évekkel később megszépítse a dolgokat.

A visszazötykölődés közben a könyvtárostól megtudjuk, hogy sokáig kerestek egy partneriskolát, húsz közül választották ki ezt, mert itt voltak a legmegfelelőbbek a körülmények: van kerítés, megbízhatóak, lehet velük együttműködni.

Újra belépve az Amerikai Iskola előcsarnokába, még nagyobb az ellentét a két valóság között. Elmegyünk kezét mosni, szimbolikus, mossuk kezeinket, aztán ebéd, utána még vár ránk négy osztály. Ide már velünk tart a könyvtáros. Hamar kialakul a műsor. Felesben felolvassuk *A kis kakas...*-t, majd a gyerekek kipróbálhatják, hogyan kell kihúzni a lapokat a fakeretből, aztán kérdések következnek. Minden csoportban megkérdezzük a gyerekektől, hogy melyik országból jöttek – gyakorlatilag mindenhol: Nigéria, USA, Olaszország, Anglia, Izrael, Chile.

Vissza a szállásra, legszívesebben bebújnék az ágyba, és aludnék reggelig. Egyre jobban érzem a torkom, ráadásul még mindig lüktet bennem az állami iskolai látogatás, de muszáj összekaparnom magam, mert 4-től az Adam's Pages nevű könyvesboltban lesz jelenésünk, ahol Salamatuval fogunk beszélgetni helyi szerzők, könyvkiadók, újságírók előtt. A nagykövet is ott lesz, majd ő köszönti az egybegyűlteket.

A könyvesbolt a Machima Plazában van, ami egy háromemeletes épület, messziről úgy tűnik, mint egy bezárás előtt álló raktár. Közelről is! A lépcsőház sötét és kihalt,

felmegyünk a harmadik emeletre, és betoppanunk egy nagyon hangulatos üzletbe, már szépen gyülekeznek az emberek, huszonötön leszünk végül. A kezdéshez húsz perc csúszást nyugodtan hozzá lehet adni, előtte elszaladok a mosdóba, át kell menni hozzá egy erkélyen, egy újabb valóság tárul fel előttem a hátsó udvaron, amihez egy aggregátor zúgása adja meg az alaphangot.

Az est egy könyvesbolti tárlattal indul, a tulajdonos bemutatja nekünk az üzletet, a legnagyobb falon csak nigériai szerzők művei vannak, a könyvkiadók nagy része Lagosban működik. Aztán van minden, ami kell: szépirodalom, krimi, ezotéria, sport, önfejlesztés, albumok, gyerekkönyvek, az összes angol nyelven. Utána visszamegyünk a belső terembe, mindenki, aki eljött, bemutatkozik, és elkezdődik a beszélgetés.

Salamatu mond rólam néhány szót, utána felolvasunk, én magyarul, ő angolul, öt mondatonként váltunk, végül kicsit beszélünk a magyar irodalomról és könyvkiadásról, majd a nagykövettel felesben felolvassuk *A kis kakas...*-t, amíg olvassa az angol részt, arra gondolok, milyen jó, hogy ma már nem kell többször előadnom.

És végre eljön az a pillanat is, amikor elhangzik a bűvös mondat: – Van valakinek kérdése? – Itthon az esetek kilencvennyolc százalékában ez azt jelenti, hogy egy perc csend után kiderül, hogy senkinek nincs, és akkor vége is a rendezvénynek, lehet szépen hazamenni. Itt szó sincs erről, többen is kérdeznek, vagyis felállnak, elmondják a véleményüket, aztán jön a kérdés vagy kérdések, csak győzze az ember kihámozni a lényegét. Például, miért van az, hogy nem teszek említést a hazámról és a politikai helyzetről a szövegemben? Van, aki azzal kezd, mennyire örül, hogy magyarul is hallhatta a mondatokat, nem csak fordításban, mert neki az eredeti sokkal jobban tetszett, és az volt az érzése, a fordítás túlságosan leegyszerűsítette az eredetit, mit gondolok erről, és mennyire zavar ez. Az egyik nő elmondja, ő nem is gondolt még így a futásra, hogy ezt *élvezni is lehet*, és most kedvet kapott ahhoz, hogy újra elkezdjen kocogni.

A nap kérdése kétségkívül az, hogy miért kellett a *kukurikút cocododdle do-ra* fordítani. A kérdező ekkor a többiek felé fordul: – Gyerekkorotokban nektek is volt kakasotok, hát hogy kukorékol egy kakas? Így! – és kukorékolni kezd, majd erre mások is megmutatják, ők hogyan emlékeznek. *Kukurékolni egy irodalmi esten.*

A legvégén még odajött hozzám egy rádióriporter lány, készített velem egy interjút, de igazából fogalmam sincs, hogy mik voltak a kérdései, és miket válaszoltam, annyira kimerültem. Remélem, hogy a magyar irodalomról és az ottani tapasztalataimról beszéltem.

Vissza a szállásra, szerencsére ma este már nem kell kimenni a repülőtérre. Komótosan megvacsorázom, olyan érzésem van, mintha egy lassított filmben lennék. Ülök a kanapén, bámulok magam elé, melegem van, de inkább mégse indítom el a légkondit, érzem a torkom, az orrom is folyni kezd. Még jobban lelassul az idő, 11 óra van, aludnom kéne, de nem vagyok álmos. Lezuhanyozom, ez ellazít egy kicsit. Egy újabb gyík szalad el a falon, már csak intek neki.

Péntek

Hajnalban egy nagy csattanásra riadok fel. Karambol. Hirtelen fogalmam sincs, hogy hol vagyok, beletelik egy kis időbe, mire megtalálom a koordinátákat: Afrika,

Nigéria, Abuja. Kimegyek az erkélyre, onnan követem az eseményeket, ahogy a két autó utasai vitatkoznak és kiabálnak egymással. Visszafekszem, maradt még néhány óráam az ébresztőig.

A körülményekhez képest frissen és üdén ébredek. A reggelinél már beleforogtam az akarómat a csípős fűszerbe.

Átbeszéljük a napi programot, egy tévéinterjú és egy irodalmi est van hátra, ami a magyar követségen lesz. Öltönyös buli, vagyis inget is kell majd vasalni. Csörög a telefon, a tévések azok, úgy készülünk, hogy az interjú élő adás lesz, de még nem tudják pontosan, hány órától..., újabb hívás, délelőtt lesz..., lehet, hogy mégis délután..., majd valamikor..., biztos, hogy ma..., újabb verzió, kijönnek a követségre, és ott veszik fel..., végül aztán kiderül, hogy csak délután kell bemennünk a stúdióba.

Közben a repülőtéri embertől megtudjuk, hogy elvileg megérkezett a bőrönd, el tudunk menni érte, meg is van a délelőtti program. Gördülünk a reptéri úton, kétoldalt ~~délceg motorosok kísérek~~ állatok legelésznek, rengeteg a kocsi és az ember, sokszor úgy tűnik, a semmi közepén váraкоznak valamire, mintha elfelejtették volna, hová is tartanak. *Állni a semmi közepén, mégis tartani valamerre.*

Fotóztatok, furcsa, hogy fényes nappal van, lényegében most tűnik csak fel, hogy minden zöld. A fák, a fű, minden burjánzik, nemrég ért véget az esős évszak.

A reptéren egy sarokban vannak félrerakva a gazdátlan csomagok, átnézem őket, és... és nem találom a sajátomat! Átvizsgálom újra az összest, semmi, aztán a kísérőmmel együtt, egyenként, és akkor végre meglesz. MEGVAN!!! Éppen időben, holnap utazom haza.

Visszafelé az út egyre rövidebbnek tűnik, a szálláson gyorsan felfrissítem magam, nincs túl sok időm, indulnunk kell az interjúra. Útközben megtudom, hogy ez a Nigériai TV, nemcsak Nigériában, hanem a környező országokban is sugároz.

Egy fiatal riporternő fogad minket, tradicionális ruhában van, olyan, mintha most sétált volna le a kifutóról. Közben befut Salamatu is. Bekísérnek egy hűvös szobába, mégsem élő adás lesz, ettől kicsit megnyugszom. Beültetnek egy fotelbe, bemikrofonoznak, és beállítják a fényeket. A felvétel előtt átbeszéljük a kérdéseket, megemlítem, hogy nagyon jól működött Salamatuval a párhuzamos felolvasás, addig erőszakoskedem, amíg végül abban maradunk, hogy olvassak fel három mondatot magyarul, utána meg majd Salamatu angolul, és vele is készítenek egy interjút.

A riportert arról kérdez, milyen volt itt, mik a tapasztalataim, néhány szóban a magyar irodalomról is beszélünk. Aztán jön a felolvasás, előtte még belenézek a kamerába, és ezt mondom magyarul(!): – Köszöntöm a kedves nézőket... – és elkezdem az első három mondatát az *Egy ács...-nak*.

I. Már csak két perced van hátra, lassan elszámolsz 42-ig.

II. Egy város széle vagy közepe számít a távolságnál?

III. Spárta közelebb van, mint gondolnád, gyerünk, fiú, szaladj a hírrel!

Még felvesznek egy-két vágóképet, és vége. A többiek szerint rendben volt, én nem tudom megítélni. Salamatu következik, őt máshová ültetik, amíg zajlik az átállítás, megkérdezi a riporternőt, hogy szerinte ki ez az egy ács nevelt fia. A riporternő rávágja, hogy hát egy fiú, akinek az apja ács, és házakat épít, aztán lassan rám néz,

és értetlenkedve megkérdezi, miért nem mondtam el neki az interjú során, hogy ez Jézus is lehet. Minden vissza: mikrofon, fények és további kérdések. A legjobban az érdekli, hogy mi van akkor, ha valakinek nem ugrik be, hogy ez a nevelt fiú kicsoda. Semmi gond, válaszolom, éppen erről szól ez a könyv, hogy bármit szabad gondolni egy mondatról, nincs jó vagy rossz megfejtés, sőt nyugodtan ki is lehet hagyni egyet-egyét, ha elsőre nem mond nekünk semmit.

Salamatu az iskolai látogatásokról, a könyvesbolti beszélgetésről, a párhuzamos felolvasásokról és az *Egy ács...*-ről mesél neki, pontosan azokat mondja a könyvemről, amit én is gondolok róla, mindezt úgy, hogy csak az első száz mondatát ismeri. Leírhatatlanul jó érzés!

Az interjú után találkozom a nagykövettel. Neki is adok egy dedikált példányt az *Egy ács...*-ből, a város felett porfelhő, harmattan, de így is gyönyörű a látvány, próbálok betájolni magam, megkeresem a Hiltont és a Nemzeti Mecsetet, most látszik igazán, hogy milyen hatalmas a főváros.

Visszafelé az irodalomról és az olvasásról beszélgetünk. *Ezt se gondoltam volna, hogy többek között Ottlik és Hajnóczy lesz a téma Abujában!*

Egy kis alvást tervezek az esti program előtt, csak előtte még ki kell vasalnom az ingemet. Öt óra körül kezdenek szállingózni az emberek, egy-két ismerős arcot látok tegnapról. Megérkezik Salamatu, a szokottnál is színesebb és ünnepélyesebb.

Átbeszéljük a műsort, megkérem, hogy ő is olvasson fel egy saját szöveget, majd az *Egy ács...*-ből a 43.-tól a 70. mondatig megyünk, én hármat magyarul, ő pedig hármat angolul, utána beszélgetés, felváltva kérdezzük egymást, legvégül a közönségnek adjuk át a szót. Az estet egy helyi gitáros egy-egy dala keretezi.

Lassan megtelnek az ülőhelyek, harmincan lehetünk, a nagykövet köszönt minket, és elkezdődik az est. Ez sikerül a legjobban, a mondatok működnek, teszik a dolgukat, már nincs is szükségük rám, szinte látom magam kívülről, ülök egy kanapén, és az irodalomról beszélgetek, minden a helyén: *elégedettség, öröm, nyugalom* – ezek most a szavaim. A közönség kérdései itt sem maradnak el, sokat beszélgetünk erről a mondatról:

62. Hóesésben várni a buszt, hogy hazavigyen a könyvtárból.

A havazás nagyon tetszik nekik, elég elreptetni egy mondatot egy másik kontinensre, és egyből más lesz a dinamikája. Végül elfogynak a kérdések, jöhet a záró gitározás és ének.

Megköszönöm Salamatunak az egész heti segítséget, és hogy az angol hangom volt Abujában. Aztán beszélgetni kezdek azzal a nővel, aki tegnap azt mondta, hogy kedvet kapott a futáshoz, kiderül, hogy ő is szokott írni. Egyszer csak megkérdezi: – Sándor, egyet nem értek, maguk, európaiak mindig ezekben az öltönyökben vannak [ekkor megdörzsöli kicsit a zakóm ujját], miért nem viselik a tradicionális ruhákat? – Jogos kérdés, próbálok neki elmagyarázni, hogy nálunk inkább a néptáncosok hordják a fellépéseiken, de az utcán, a hétköznapokban nem igazán jellemző. Nem állok neki fejtegetni, hogy nálunk, ha valaki megjelenik díszmagyarban, az mi mindent jelenthet...

Koccintunk a szervezőkkel, sűrű egy hét volt, úgy érzem, hogy kihoztuk belőle a legtöbbet. Megköszönöm újra a meghívást, végre én is fellélegezhetek. Ez volt az

utolsó program, érdekes volt, de mégis az a legjobb, hogy már vége! Lefekvés előtt írok az otthoniaknak, képeket is töltök fel az Instagramra. *Vajon hány év múlva fog az Instagram az *twiiv* Index sorsára jutni?* Valamivel jobban alszom, mint az előző éjszakákon, de azért még így is sokszor felriadok.

Szombat

„Utazom haza!” – egyből erre gondolok, amikor kinyitom a szemem, és bár nem szokásom, amit lehet, már előre elpakolok a bőröndömbébe.

Lett még egy hivatalos programom, a követségen beülök a diákokhoz a magyar nyelvtanfolyamra. Furcsa, hogy most magyarul kell beszélnem, aztán a tanárnővel felolvasunk nekik egy Papírszínház-mesét, én magyarul, ő meg angolul.

Fél 12 körül elvisznek egy kis városnézésre, az első állomás egy karácsonyi vásár, ami egy őrzött parkban van, az edényektől kezdve a fülbevalókon és hűtőmágneseken át a maszkokig minden kapható, olyan, mint nálunk egy dizájn vásár. Tűz a nap, a fejembe nyomnak egy sapkát, bekenem magam naptejgel, magamtól eszembe se jutna. Először érzem magam *normálisan*, vagyis először érzem, hogy itt azért létezik egy élhető élet is, nem csak autóval utazás egyik épülettől a másikig.

Forgolódunk az árusok között, közben figyelem a listámat, hogy mindenkinek meglegyen az ajándék, amit terveztem. Alkudozom is, de csak udvariasságból. Átnézünk egy másik piacra is, itt hosszú, tömött sorokban vannak egymás mellett az árusok, mintha egy bazárban lennénk. Többnyire képzőművészek festményeit, szobrai, ajándéktárgyait lehet kapni. Ez a környék sokkal szegényesebb, fegyveres őrök sincsenek. A napot is érezni kezdem, igaz, ennyi időt még egyszer sem töltöttem el egyfolytában a szabadban, amióta itt vagyok.

Elmegyünk egy plázába, hogy lássak ilyen is, egy újabb valóság, főleg a művészpiachoz képest. Minden csillog, minden márvány, az emberek itt olyan ruhákban vannak, amiről egyből látszik, hogy egy kisebb vagyont érnek. Az utolsó óráim Abujában, már nagyon mennék! Este 9 körül fognak értem jönni, addig még bőven van időm, fáradt vagyok, legszívesebben ledőlnék egy kicsit, de nem akarok, hogy a repülőn tudjak majd aludni.

Körbejárom utoljára a szobákat. – Vajon leszek-e még itt újra? – kérdezem magamtól, amíg bezárom magam mögött az ajtót.

Hamar kiérünk a reptérre, a biztonság kedvéért még bekísérnek, így minden flottul és gyorsan megy, csak az útlefél-ellenőrzés van hátra, oda már nem tudnak bejönni velem. Amíg búcsúzkodunk, egy férfi pénzt ad a személyzetnek, de olyan *ügyetlenül* adja át, hogy mindkétszer leesik földre, és a két fiatalember kénytelen lehajolni értük. Elvileg már csak bő egy óra van az indulásig, de a repülőgép még meg sem érkezett Isztambulból. A váróterem előtt újabb útlefél- és csomagellenőrzés, utána le kell sétálni egy meredek rámpán. A többség leül, és nyugodtan várakozik, én egyre türelmetlenebbül járkálok fel-alá.

Aztán mégis leülök, próbálok olvasni, de inkább az embereket nézem, többen is vastag kabátban és sapkában vannak.

Legurul egy bőrönd a rámpán, megtörve a monoton várakozást. *Vajon a költöző madarak is türelmetlenek indulás előtt, amikor gyűjtik az erőt a haza-/visszaútra?*

Megérkezik a gép, felálllok, és odasétálok az üvegfalhoz, onnan nézem végig, hogyan szállnak ki az utasok, majd utánuk a személyzet.

Egyre közelebb az indulás, már csak 840 perc, és otthon leszek. Alig várom, hogy a Kálvin téren leszállhassak a reptéri buszról, és a nyílt utcán, biztonságban hazahúzhassam a bőröndjeimet.

Ferdinandy György

Szöveggörnyezetem

Kevés írórt ismerek, akinek olyan megbízható kiadója lenne, mint nekem. Talán mert a földgömb túloldalán, tízezer kilométerre élek. Nem szólok bele az elhagyott haza közéletébe. Más szóval, egy kicsit kívülálló vagyok.

2008 óta tucatnyi rövidprózámot adta ki a Magyar Napló. Ilyen hosszú idő alatt barátságok szövődnek. Oláh Jánossal dolgoztam, Szentmártoni Janival. A tartós kapcsolatnak talán ez a gyökere. A magyarázata.

Közben egy pillanatra sem vesztettem el a függetlenségemet. A legválogatosabb folyóiratközlések mellett válogatott írásaim jelentek meg például a debreceni *Picaronánál* és a *Tempevölgynél*, Balatonfüreden. Még egy nagy kiadó, a Scholar is megpróbálkozott velem. Nyilván mérsékelt sikerrel járt. Nagy hibám ma is: kivédhetetlen, hogy nem vagyok jelen. [Egy jelentős kiadónk ennek ellenére most tervezi az életmű-sorozat kiadását, amit majd újságíró barátom, Navarrai Mészáros Márton szerkeszt.]

Számomra, trópusi szigetemen, jóleső érzés ez a kapcsolat. Még akkor is, ha a honi elképzelések szerint nem pontosan ott lenne a helyem, a Magyar Napló kiadványai között. [Közismert, hogy otthon szekértáborokra oszlik az irodalmi élet. Én pedig egyik táborhoz sem tartozom.]

*

Van ebben egy gőgös alapállás. Hogy márpedig én kitörtem ebből az európai világból. [Hogy ők száműztek, azt ilyenkor nem szoktam mondani.] Mindegy. Mai szöveggörnyezetemnek, negyven év után, ehhez már kevés köze van.

A Magyar Napló az Írószövetség egyik fóruma. Népnemzeti környezet. Márpedig én is népemhez és nemzetemhez hű betűvető maradtam, itt a kozmopolita vadnyugaton. Még akkor is, ha sok mindenről egészen másképpen gondolkodom.

Hogy milyen társaságban jelennek meg könyveim? Sokáig nem is tudtam róla. Az új kiadványokat csak néhány év óta küldik meg nekem. *En vrac*, így mondanák a franciák. Egyiket a másik után. Nyilván úgy érzik, hogy tízezer kilométerről is hozzájuk, közéjük tartozom. És ez így igaz. A távolságnak ehhez kevés köze van. Camus alig tíz kilométerre halt meg a tanyámtól. Alig néhány héttel első párizsi könyvem megjelenése előtt. Sokáig csak őt olvastam. És vele a korunkbeli francia klasszikusokat.

Akkor már nagy nyugati kiadók adták ki a franciául írt könyveimet. Később egyetemi oktatótársam, Ciro Alegria volt a legkedvesebb szerzőm. Amíg csak García Márquez